

תורה אור • זכור • מאמר 2

ביאור אין השם שלם

ביאור על "השם אינו שלם"

שמו של ה' וכיסאו נעשים שלמים כשהשכל נמשך אל הלב: תחילה אחר באחר, כאהבה שהשכל מחייב וכעבודת ה' שמעבר להרגל, ולאחר מכן פנים בפנים, בתענוג גלוי. עמלק הוא העזות והקשיות שבעורף, המנתקות את השכל מן הלב; יש להילחם בו בכל יום, עד שאהבה מתוך תענוג תמחה אותו.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/torah-ohr/parshas-zachor/2](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/parshas-zachor/2)

הנקודה

שמו של ה' וכיסאו נעשים שלמים כשהשכל נמשך אל הלב: תחילה אחור באחור, כאהבה שהשכל מחייב וכעבודת ה' שמעבר להרגל, ולאחר מכן פנים בפנים, בתענוג גלוי. עמלק הוא העזות והקשיות שבעורף, המנתקות את השכל מן הלב; יש להילחם בו בכל יום, עד שאהבה מתוך תענוג תמחה אותו.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

ביאור זה מסביר את המאמר, המצוטט במאמר הקודם, שכל עוד עמלק קיים אין שמו של ה' וכיסאו שלמים. שם הוי"ו הוא בז"א, והכיסא במלכות. השם שלם כשהשכל מתחלק לחכמה ובינה, והדעת לחסד וגבורה; חלוקה זו נעשית מאחור, באמצעות קוצא דשערי דאריך אנפין. המדות הן אז מדות של גדלות, הנולדות מהתבוננות. מלכות היא הלב, ובאדם — נקודת הלב. בכל יום היא יוצאת לגלות ונבנית מחדש: תחילה אחור באחור, ואחר כך פנים בפנים. בנפש, אחור באחור הוא אהבה שהשכל מחייב ועבודה מתוך חובה, בלי תענוג מורגש; היא מובילה לפנים בפנים, שבהם התענוג מתגלה. עורפם הקשה של ישראל, העמידה האיתנה שלהם בקדושה, הוא הזכות שבזכותה המשיך משה את י"ג מדות הרחמים. כנגדה עומד עמלק — הקשיות שבעורף, המכירה את רכונה ובכל זאת מורדת בו, ונלחמת בשכל בעזות מצח. בגלות ה' מנהל את המלחמה הזאת; כשהאדם מגיע לאהבה מתוך תענוג, הוא עצמו מוחה את עמלק.

מבנה

1	השם והכיסא השלמים	11-3
	שם הוי"ו הוא בז"א והכיסא במלכות; השם שלם כשהשכל מתחלק לחכמה ובינה והדעת לחסד וגבורה, באמצעות קוצא דשערי דאריך אנפין, כך שהמדות הן מדות של שכל בוגר.	
2	הלב וגלותו היומיומית	4-6
	מלכות היא הלב, ובאדם — נקודת הלב; בכל יום היא יורדת ונבנית מחדש תחילה אחור באחור. בנפש, פירוש הדבר הוא אהבה שהשכל מחייב ועבודה ללא תענוג מורגש.	
3	מאחור באחור לפנים בפנים	7-8
	אור שלמעלה מהשכל הופך את האחור באחור לפנים בפנים ומשלים את השם; הכיסא נבנה מגבורות, ואתערותא דלתתא היא ריסון עצמי החורג מן ההרגל. לכל מצווה יש צד חייוני וצד פנימי של תענוג.	
4	העורף הקשה שבקדושה	9
	משה מצא את זכותם של ישראל בעורפם הקשה — בעמידה האיתנה שבעורף, במקום שאליו מגיע קוצא דשערי דאריך אנפין ושממנו נמשכות י"ג מדות הרחמים.	
5	עמלק והמלחמה היומיומית	10-11
	כנגד זה עומד עמלק, ששורשו בדעת התחתונה שבאחור, במקום שבו השכל עובר דרך העורף; הוא יודע ובכל זאת מורד. המלחמה היא יומיומית, ובגלות ה' נלחם בה, עד שהאהבה מתוך תענוג מאפשרת לאדם למחות בעצמו את עמלק.	

השם והכיסא השם והכסא

שם הוי' הוא בז"א, המדות האלוניות; הכיסא הוא מלכות. כל עוד עמלק קיים, שניהם אינם שלמים.

אחור באחור ופנים בפנים אחור באחור / פנים בפנים

שני שלבים בחיבור ז"א ומלכות, וגם בעבודת הנפש: תחילה עבודה שהשכל מחייב, בלי תענוג מורגש; ולאחר מכן מתגלה הפנימיות, עם תענוג.

קוצא דשערי דאריך אנפין קוצא דשערי דאריך אנפין

המשכה דקה מבחינה שלמעלה מהשכל, המגיעה לז"א מאחור, באזור הכתפיים; היא מחלקת את הדעת לחסד וגבורה ומביאה לפנים בפנים.

העורף עורף

החלק האחורי של הצוואר, המחבר את השכל לגוף: בקדושה — העמידה האיתנה של ישראל; ובצד האחר — עמלק ופרעה.

עמלק עמלק

במאמר זה, הקשיות העזה שבאחורי הקדושה, המכירה את ה' ובכל זאת מורדת בו, ומנתקת את השכל מן הלב; המלחמה בה מתנהלת בכל יום.

מיין נוקבין מיין נוקבין

אתערותא דלתתא; כאן — ריסון עצמי ומאמץ החורגים מן ההרגל, הגבורות שבאמצעותן נבנה הכיסא.

קטע 1 • 11-3

השם והכיסא השלמים

1 ביאור אין השם שלם¹

ביאור ל"אין השם שלם"

כותרת זו פותחת ביאור נוסף למאמר שקדם לה, שתחילתו בדברי חז"ל: כל זמן שעמלק קיים, "אין השם שלם ואין הכיסא שלם". הביאור מסביר מה מביא לשלמות השם והכיסא, ומיהו עמלק העומד בדרכה.

2 ביאור הדברים אין השם שלם² ואין הכסא שלם^{3,4} כו' הנה שם הוי"ה הוא בז"א וכסא במלי' ולהיות

בחי' הוי"ה שלם היינו שיהיה התחלקות מוחין חו"ב [חכמה ובינה]

ביאור הדברים "השם אינו שלם והכיסא אינו שלם" וכו': הנה שם הוי"ה הוא בז"א, והכיסא הוא במלכות. שלמות בחינת הוי"ה פירושה שהמוחין מתחלקים לחכמה ובינה,

חז"ל לימדו ששם ה' וכיסאו לא יהיו שלמים עד שיימחה עמלק. אדמו"ר הזקן מציב אותם בתוך הספירות: שם הוי"ה הוא בז"א, תבנית המדות, והכיסא הוא מלכות, המקבלת ממנו. הוי"ה שלם כאשר המוחין נמשכים לתוכו, תחילה כשהם מתחלקים לחכמה ובינה.

ואח"כ הדעת מתחלק לבחי' חו"ג [חסד וגבורה] הוא מבחי' קוצא דשערי דא"א⁵ שיוורד עד כתפין דז"א מאחוריו שהוא המחלק כו'.

ולאחר מכן הדעת מתחלקת לבחינות חסד וגבורה. חלוקה זו באה מבחינת קוצא דשערי של אריך אנפין, היורדת עד לכתפי ז"א מאחוריו; היא המחלקת וכו'.

השלמות נמשכת בכך שהדעת, הכוח המחבר את השכל לרגש, מתחלקת לחסד וגבורה. הגורם לחלוקה הוא קוצא דשערי של אריך אנפין: בדימוי הקבלי, השערות הן ערוץ אור דק ומצומצם הנמשך מכתר, הבחינה שמעל השכל, וקוצן מגיע מאחור אל ז"א, באזור הכתפיים. הגב והעורף יהיו הנושא של המאמר כולו.

3 והנה זהו בחי' ו"ק [וי' קצוות] ו"ה מלי' דז"א אף הוא מפרצוף דז"א עצמו כנודע בכוונת הלולב והאתרוג

כו' וכסא הוא פרצוף המלכות ונקי' ו"ה מוחין הגם שהוא מדות חו"ג [חסד וגבורה] אברהם ויצחק כו'

הנה זו בחינת שש הקצוות, ו"ה: גם מלכות דז"א היא מפרצוף ז"א עצמו, כידוע בכוונת הלולב והאתרוג וכו'. הכיסא הוא פרצוף המלכות. ו"ה נקרא מוחין, אף שהם מדות של חסד וגבורה, אברהם ויצחק וכו'.

חלוקת הדעת לחסד ולגבורה היא בחינת שתי האותיות האחרונות של השם, וי' והי' הוי"ה היא שש הקצוות, מדותיו של ז"א, וההי' היא המלכות שבתוך ז"א עצמו, כפי שעולה מהכוונות הקבליות של הלולב והאתרוג. הכיסא הוא עניין אחר: פרצוף נפרד, כלומר תצורה שלמה של מלכות. הוי' והי' נקראות מוחין, אף שהן רגשות — חסד וגבורה, שדמויותיהם הן אברהם ויצחק.

רק יש מדות שהם טבעיים והם בחי' קטנות שיכול להיות כל היום ויש שהוא בגדלות המוחין כמו בשעת התפלה שלבו מתלהט בהתבוננותו כו'.

אבל יש מדות טבעיות, והן בחינת קטנות, שיכולות להיות נוכחות במשך כל היום; ויש מדות שהן בגדלות המוחין, כמו בזמן התפילה, כשהלב מתלהט מתוך ההתבוננות וכו'.

הדבר מסביר כיצד רגשות יכולים להיקרא מוחין. רגשות טבעיים שייכים לקטנות, מצב של מוחין מצומצמים, ויכולים להיות נוכחים במשך כל היום בלי מחשבה שמולידה אותם; רגשות שנולדים מהתבוננות שייכים לגדלות המוחין, כמו בתפילה, כשהלב מתלהט מתוך מה שהאדם הבין בשכלו.

קטע 2 • 41-6

הלב וגלותו היומיומית

4 והנה מלכות נקי לב לבבתי⁶ כו' שהוא עיקר החיות והוא בנפש למטה בחי' נקודת הלב ממש שהוא עצמיות מהות הנפש

והנה, מלכות נקראת "לב", [כמו שנאמר] "שבית את לבי" וכו', שכן היא עיקר החיות. בנפש למטה היא בחינת נקודת הלב ממש, שהיא עצם מהותה של הנפש,

מלכות נקראת "לב", כמו בפסוק שבו הדוד אומר לרעייתו, כנסת ישראל: "שבית את לבי"; כמו הלב, היא מרכז החיים. בנפש הפרטית מקבילה לה נקודת הלב, שהיא פנימיותה ועצמותה של הנפש.

משא"כ התפשטות כח הנפש בלבושים מחדו"מ [מחשבה דבור ומעשה] כו' הם מבי"ע שאינם אלהי [אלהות] גם שהם בחי' עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] כו'.

ואילו התפשטות כוחות הנפש בלבושים של מחשבה, דיבור ומעשה וכו', מקורה בעולמות בריאה, יצירה ועשיה, שאינם אלוות; יתר על כן, הם בחינת עץ הדעת טוב ורע וכו'.

כוחות הנפש בהתפשטותם החוצה, אל לבושי המחשבה, הדיבור והמעשה, שייכים לעולמות התחתונים בריאה, יצירה ועשיה, שאינם אלוות עצמה. גם בהם מעורבים הטוב והרע, בדומה לעץ הדעת; נקודת הלב נבדלת מהם.

5 והנה עיקר גילוי הלב הוא להיות בבחי' פנימיו [פנימיות] שתקבל מבחי' ישראל דלעילא פב"פ [פנים בפנים] כי הוא חי"ך⁷ מקור החיים מקור התענוגים ארץ זבת חלב ודבש יערי עם דבשי⁸ להתענג על ה'.

והנה, עיקר גילוי הלב הוא היותו בבחינת פנימיות, כדי שתקבל מבחינת ישראל שלמעלה פנים אל פנים. שהרי "הוא חי"ך", מקור החיים ומקור התענוגים, "ארץ זבת חלב ודבש", "יערי עם דבשי", להתענג על ה'.

הלב, מלכות, מתגלה בשלמות כאשר היא מקבלת פנים אל פנים מישראל שלמעלה, ז"א, מפנימיותו ולא רק מחיצוניותו. אז ה' מורגש כ"חי"ך, מקור כל החיים והתענוג, כארץ זבת חלב ודבש וכמתיקות של "יערי עם דבשי".

אך בגלות מצרים הוא בכל יום שבכל לילה יורדת לבי"ע ותתן טרף לביתה⁹ ונשאר תחת הנקודה תחת היסוד ואח"כ חוזרת ועולה ומתחלה נעשה פרצוף אב"א [אחור באחור]

אבל גלות מצרים מתרחשת בכל יום: בכל לילה היא יורדת לבריאה, יצירה ועשיה, "ותתן טרף לביתה", והנקודה נשארת תחת יסוד. לאחר מכן היא חוזרת ועולה, ובתחילה נבנה פרצוף אחור באחור,

אבל גלות מצרים חוזרת בכל יום. על פי הביאור הקבלי של כל לילה, מלכות יורדת לעולמות התחתונים כדי לקיים אותם, כדרך אשת החיל הנותנת מזון לביתה בלילה; ורק "נקודה" ממנה נשארת למעלה, תחת יסוד. בבוקר היא עולה ונבנית מחדש, תחילה כפרצוף המחוכר אחור באחור עם ז"א.

ואח"כ פב"פ [פנים בפנים] וזהו דרך המדבר אחרי הוי"ה שצ"ל תחלה אב"א [אחור באחור] והוא ענין המשכין המוחין בשלימות אך שאינו אלא דרך אחוריים.

ולאחר מכן פנים אל פנים. וזהו דרך המדבר, אחרי הוי": תחילה צריך להיות אחור באחור. זוהי המשכת המוחין בשלמות, אלא שהיא נעשית רק בדרך אחוריים.

רק לאחר מכן הם עומדים פנים אל פנים. זוהי דרך המדבר, ההליכה אחרי הוי": המוחין נמשכים בשלמות, אך בתחילה הם נמשכים מאחור, באמצעות האחוריים, לפני שהפנים מתגלות.

6 ובאור זה בנפש האדם המשכלת ומתבוננת איך שכך יאתה והשכל מכריח ומחייב את האהבה שהרי מצד עצמו עומד על עמדו רק שהמוח שליט כוי לאכפיי [לאכפייא] וכו'.

ביאור הדבר בנפש האדם: [נפש] המשכילה ומתבוננת כיצד ראוי הדבר, והשכל מחייב ומכריח את האהבה. שהרי מצד עצמו הוא נשאר במקומו; אלא שהמוח שולט וכו', כדי לכפות וכו'.

באדם, מצב של "אחור באחור" הוא אהבה שהשכל מחייב: הוא מתבונן כמה ראוי לאהוב את ה', והמסקנה מחייבת את הלב לאהוב. כשהאדם נשאר לנפשו, הוא אינו זו ממקומו; רק שליטת המוח על הלב כופה את ההתנגדות.

בכל לבבך בשני יצריך¹⁰ ובכל נפשך כוי שיוכל להיות עבודה תמה והמשכת המקיפים אשר קדשנו במצותיו

"בכל לבבך" — בשני יצריך, "ובכל נפשך" וכו', כדי שתיתכן עבודה שלמה והמשכת המקיפים: "אשר קדשנו במצותיו",

גם זו עבודה שלמה: "בכל לבבך", שחכמים דורשים "בשני יצריך", כך שגם היצר הרע נרתם לעבודה, ו"בכל נפשך". באמצעותה, ובאמצעות המצוות שעליהן מברכים את ה' "אשר קדשנו במצותיו", נמשכים המקיפים — אורות המקיפים את האדם אך עדיין אינם מורגשים בתוכו.

כי מצות המלך הוא ואעפ"כ [ואף על פי כן] כל עבודתו הוא בבחינת חיוב והכרח השכל שעדיין אין התענוג נרגש להיות כו'.

שהרי זו מצוות המלך. ואף על פי כן, כל עבודתו היא בבחינת חיוב וכפייה מצד השכל, שכן התענוג עדיין אינו מורגש כדי להיות וכו'.

מקיימים את המצוות מפני שהן מצוות המלך. ובכל זאת, העבודה כולה נעשית מתוך חיוב השכל וכפייתו, לפני שהתענוג מורגש; זו בחינת "אחור באחור".

קטע 3 • ו' 7-8

מאחור באחור לפנים בפנים

7 והנה מבחינת אב"א [אחור באחור] נעשה אח"כ פב"פ [פנים בפנים] כי להיות המשכת המוחין הוא מבחינת קוצא דשערי דא"א יאר פניו כו' ובבחינת פנימיות נעשה השם שלם וכו'.

והנה, מבחינת אבא ואמא גב אל גב נעשה לאחר מכן פנים אל פנים. שכן המשכת המוחין היא מבחינת קוצא דשערי דאריך אנפין, "יאר פניו" וכו'; ובבחינת פנימיות נעשה השם שלם וכו'.

המעבר מגב אל גב לפנים אל פנים מתרחש משום שהמוחין הנמשכים באים מקוצא דשערי דאריך אנפין — מדרגה שמעל למוחין ומגיעה לז"א מאחור. משם בא "יאר פניו", כלומר הפניית הפנים; כאשר הפנימיות מתגלה, השם שלם.

וכסא השם שלם כו' וכסא הוא מלכות בנין המלי' מהגבורות שאין מלך בלא עם שלפי האמת אין על מי למלוך אלא שכך עלה ברצונו להיות צמצום ולהיות נראה ליש כו'.

וכסא השם שלם וכו'. הכסא הוא מלכות; בניין המלכות הוא מן הגבורות, שהרי "אין מלך בלא עם". ובאמת אין מי למלוך עליו, אלא שכך עלה ברצונו שיהיה צמצום ושהבריאה תיראה כיש וכו'.

גם הכסא נעשה שלם. הכסא הוא מלכות, הכנויה מן הגבורות — כוחות של ריסון והעלם: "אין מלך בלא עם". אך לפני ה' אין באמת מי למשול עליו, ולכן עלה ברצונו שיהיה צמצום, כדי שהעולם ייראה כקיים מצד עצמו, כ"יש" שעליו הוא מולך.

8 וצי"ל העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] ע"י צמצום ג"כ בחי' גבורות עובד אלהים שונה פרקו כו' שהוא בחי' כסא וישיבה שמשפיל בחי' אחוריים כו'.¹¹

ונדרשת גם העלאת מ"ן נוקבין, מים נקביים, באמצעות צמצום, שהיא גם בחינת גבורות: "עובד אלקים", "שונה פרקו" וכו'. זו בחינת כסא וישיבה, שבה משפילים את בחינת האחוריים וכו'.

העבודה מלמטה היא להעלות מ"ן נוקבין, "מים נקביים", כלומר אתערוטא דלתתא, באמצעות צמצום של האדם עצמו, שגם הוא בחינת גבורות. חז"ל מכנים "עובד אלקים" את מי ששונה את פרקו מאה ואחת פעמים, פעם אחת יותר מהרגלו. ריסון עצמי זה הוא בחינת הכסא והישיבה: כשם שמי שיושב משפיל את גבו, כך, כפי שהוסבר במאמר הקודם, גילוי ה' נמשך לבחינת האחוריים כאשר האדם כופה את לבו.

וכן התורה היא כתובה פנים ואחור¹² שיש פנימיות וחיצוניות גשמית המצוה היא חיצונית כמו ד' פרשיות שבתפילין על קלף והפנימיות הוא חו"ב [חכמה ובינה] הרמוזים בקדש כו'

וכך גם התורה: "כתובה פנים ואחור", שכן יש בה פנימיות וחיצוניות גשמית. המצוה היא בחיצוניות, כמו ארבע הפרשיות שבתפילין, הכתובות על קלף; והפנימיות היא חכמה ובינה, הרמוזות ב[פרשת] "קדש" וכו'.

גם לתורה יש פנים ואחור, פנימיות וחיצוניות. הצד הגשמי של המצוה הוא החיצוניות, כמו בתפילין, שבהן ארבע פרשיות התורה כתובות על קלף; הפנימיות היא חכמה ובינה, הרמוזות בפרשת "קדש" ("קדש ליי") ובפרשה שאחריה.

וכן בסכך הסוכה הסכך הוא חיצונית ופנימית הוא המקיפין והכלל שהחיצוניי [שהחיצוניות] הוא מה שאין בזה תענוג ובפנימית מתגלה התענוג כו' עולמך תראה בחיך¹³ כו' וזה נמשך מזה שמאב"א [שמאחור באחור] נמשך להיות פכ"פ [פנים בפנים] כו'.

וכך גם בסכך הסוכה: הסכך הוא בחינת החיצוניות, והפנימיות היא המקיפים. הכלל הוא שבחיצוניות אין תענוג, ואילו בפנימיות התענוג מתגלה וכו' — "עולמך תראה בחיך" וכו'. גילוי זה נמשך מכך שמאחור באחור נעשה פנים בפנים וכו'.

כך גם בסוכה: הסכך, הכיסוי העשוי מענפים, הוא החיצוניות, והצד הפנימי הוא המקיפים, האורות המקיפים. הכלל הוא שבחיצוניות אין מורגש תענוג, ואילו בפנימיות התענוג מתגלה, כמו בברכת חז"ל "עולמך תראה בחיך". גילוי זה בא משום שמאחור באחור נעשה אחר כך פנים בפנים.

קטע 4 • 9

העורף הקשה שבקדושה

9 וזהו שמצא משה מעלת ישראל עם קשה עורף וסלחת^{14, 15} כי חטא העם חטא גדולה¹⁶ ולא היו ראויים לסליחה מצד המשכת והשתלשלות המדות רק משה המשיך מלמעלה בחי' ארך אפים כו'

וזהו [הטעם לכך] שמשה מצא זכות לישראל באומרו: "עם קשה עורף וסלחת": העם חטא חטא גדולה, ולא היה ראוי לסליחה מצד המשכת המדות והשתלשלותן; אלא שמשה המשיך מלמעלה את בחינת "ארך אפים" וכו'.

לאחר חטא העגל התחנן משה: "כי עם קשה עורף הוא וסלחת", כאילו העקשנות היא סיבה לסלוח. לפי הסדר הרגיל של המדות, כשהן משתלשלות דרגה אחר דרגה, אי אפשר היה לסלוח על חטא גדול כל כך. משה המשיך ממדרגה גבוהה יותר, ממדת "ארך אפים", שהמקבילה הארמית שלה היא השם אריך אנפין.

אך למה הם ראויים להמשכה זו לזה אמר משה עם קשה עורף הוא שיש להם קשות וחזוק והתגברות במדות עורף כו' ושם הוא בחי' קוצא דשערי מא"א [מאריך אנפין] שעייז יומשך י"ג מדות דא"א כנ"ל.

אך מדוע היו ראויים להמשכה זו? על כך אמר משה: "עם קשה עורף הוא" — יש בהם קושי, חוזק והתגברות במדות שבועורף וכו'. ושם נמצאת בחינת קוצא דשערי של אריך אנפין, שבאמצעותה יומשכו שלוש עשרה המדות של אריך אנפין, כנזכר לעיל.

הם היו ראויים לרחמים הנעלים האלה משום שכפי שאמר משה, הם עם קשה עורף: יש במדותיהם קושי, חוזק והתגברות, שהיא תכונת העורף. העורף הוא המקום שאליו מגיע קוצא דשערי של אריך אנפין, ובאמצעותו נמשכות שלוש מדות הרחמים של אריך אנפין, שלמעלה מן הסדר הרגיל.

קטע 5 • 101-11

עמלק והמלחמה היומיומית

10 והנה זלעזיז [זה לעומת זה] היא בחי' עמלק ע"ם מל"ק כו' ראשית גוים עמלק¹⁷ שכל עכו"ם [עובדי כוכבים ומזלות]¹⁸ הם מזי ימי הבנין והוא בדעת דאחורי כתפין. אך פרעה היה מדעת העליון והוא היה בדעת התחתון.

והנה, בצד המנוגד, בצד של הקליפה, נמצאת בחינת עמלק, [שנקרא] "עם מל"ק", "עם שנוגס" וכו'. "ראשית גוים עמלק", שכן כל אומות עובדי האלילים שורשן בשבע ספירות הבניין, ואילו עמלק הוא בדעת שמאחורי הכתפיים. פרעה היה מן הדעת העליונה, והוא [עמלק] היה בדעת התחתונה.

מנגד, בצד הקליפה, עומד עמלק, ששמו נקרא "עם מל"ק" — "עם שנוגס": מליקה היא ניתוק עורפו של עוף הקרבן, ועמלק פוגע בקדושה מאחור. הוא "ראשית הגוים" משום ששורשן הרוחני של אומות עובדי האלילים הוא בשבע המידות, "שבעת ימי הבניין", ואילו שורשו של עמלק גבוה יותר, בדעת שמאחורי הכתפיים; פרעה מקביל לדעת העליונה, ועמלק לדעת התחתונה.

והנה המשכת המוחין במדות הוא דרך בחינת הצואר שמשם מצרים מצר הגרון וכ"ז [וכל זה] הוא בחינת אחוריים פרעה הוא אחורי עורף שלכן נקי ירידת המוחין בגרון בשם ירידה.

המשכת המוחין אל המידות נעשית דרך בחינת הצואר; משם באה מצרים, "מצר הגרון". כל זה הוא בחינת אחוריים: פרעה הוא אחורי העורף. משום כך ירידת המוחין אל הגרון נקראת "ירידה".

השכל מגיע אל המידות דרך הצואר, ובקבלה דורשים את השם מצרים כ"מצר הגרון" — המעבר הצר שבין הראש לגוף. כל זה שייך לאחוריים; אותיות פרעה הן אותיות "העורף", ופרעה הוא אחורי העורף. לכן מעבר השכל אל הגרון נקרא ירידה — ירידה למצרים.

והמשכתם משם ולמטה בגוף נקי עליי [עלייה] כמ"ש ויוסף הורד מצרימה¹⁹ וכתוב אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך כו' ומה הוא עלייתם היינו בהתפשטותם, בהגוף ארץ טובה ורחבה^{20, 21}

ואילו המשכתם משם ולמטה, אל תוך הגוף, נקראת עלייה, כמו שכתוב: "ויוסף הורד מצרימה", וכן: "אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלך" וכו'. ומה עלייתם? התפשטותם בתוך הגוף, שהוא "ארץ טובה ורחבה".

מן הגרון ואילך, כשהשכל מתפשט בגוף, התנועה נקראת עלייה: יוסף "הורד מצרימה", אך ה' הבטיח ליעקב: "אנכי ארד עמך מצרימה, ואנכי אעלך". העלייה היא התפשטות השכל בגוף, "ארץ טובה ורחבה" הבאה לאחר המצר הצר.

(כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] **פי' וישב**²² עמשי"ל [עיי' מה שכתוב לעיל] בביאור ע"פ לכן אמור פי' וארא) והיינו לפי שהגרון הוא בחי' אחוריים ולכן אינו תלוי במה שהמקום גבוה כו'.

(כמו שכתוב בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת וישב; ראו מה שנכתב לעיל בביאור על הפסוק "לכן אמור", פרשת וארא.) והטעם הוא שהגרון הוא בחינת אחוריים, ולכן הדבר אינו תלוי בכך שהמקום גבוה וכו'.

אדמו"ר הזקן מציין ללקוטי תורה של האריז"ל על פרשת וישב, שם הגרון נקרא ארץ מצרים, וכן לביאור שלו על "לכן אמור" בפרשת וארא, המובא קודם לכן בתורה אור. המעבר מן הגרון אל הגוף נחשב עלייה אף שהגוף נמוך יותר, משום שהגרון הוא בחינת אחוריים: העלייה והירידה כאן נמדדות לפי מידת הגילוי, ולא לפי הגובה הגשמי.

והנה המשכת דרך אחוריים שם עומד עמלק הוא בחי' הקשיות להפוך יודע רבונו כו' משא"כ פרעה לא ידעתי²³ כו' ובמופתים הי' [היה] בטל לולי כי אנכי הכבדתי²⁴ כו' אבל עמלק ידע כל הנסים.

והנה, במקום שבו המשכה נעשית דרך האחוריים עומד עמלק. זו בחינת הקשיות ההפוכה: "יודע את ריבונו" וכו'. פרעה, לעומתו, אמר "לא ידעתי" וכו'; מול המופתים היה מתבטל, אלמלא "כי אני הכבדתי" וכו'. אבל עמלק ידע את כל הניסים.

עמלק עומד במעבר הזה דרך האחוריים, והוא מייצג את קשיות העורף ההופכת את עורפה: בלשון חז"ל, הוא יודע את ריבונו ובכל זאת מורד בו. פרעה אמר: "לא ידעתי את ה'", והמכות היו מכניעות אותו אילו ה' לא היה מחזק את לבו; עמלק ידע את כל הניסים ואף על פי כן תקף.

11 והנה זלעזי [זה לעומת זה] נגד אחוריים [אחוריים] דקדוש' [דקדושה / דקדושת] חוזק התגברות מחמת חיוב השכל וזה להפך התגברות נגד השכל הגם שהשכל מחייב והוא בחוצפה בלי טעם ודעת

והנה, "זה לעומת זה": כנגד אחוריים של הקדושה, שהם כוח ועוצמה הנובעים מחיוב השכל, יש ההפך — כוח ועוצמה נגד השכל, אף שהשכל מחייב; וזו חוצפה שאין בה טעם ודעת.

כנגד אחוריים של הקדושה — הכוח להתגבר על עצמו מפני שהשכל דורש זאת — יש לסטרא אחרא ההפך: כוח עיקש נגד השכל, גם כאשר השכל עצמו מחייב. זוהי חוצפה שאין בה טעם ודעת.

וזהו כל הנחשלים אחריו²⁵ שהם בבחי' אחוריים כו' ומלחמה לה' מדר²⁶ כו' שבכל יום הוא יציאת מצרים וצ"ל מלחמה זו בכ"י [בכל יום].

וזהו "כל הנחשלים אחריו" — שהם בבחינת אחוריים וכו'; ו"מלחמה לה' בעמלק מדור דור" וכו', שהרי בכל יום יש יציאת מצרים, ומלחמה זו צריכה להתנהל בכל יום.

זהו התקפת עמלק על "כל הנחשלים אחריו" — אלה הנמצאים בבחינת אחוריים. מאחר שבכל יום אדם יוצא מחדש ממצרים, יש להילחם בכל יום במלחמת ה' בעמלק "מדור דור".

והנה בזמן הגלוי [הגלות] מחה אמחה²⁷ כו' מלחמה להוי"ה היינו בחי' אחוריים אבל והיה בהניח²⁸ כו' אל ארץ טובה ורחבה²⁹ אהבה בתענוגים³⁰ תמחה מעצמך כו' וד"ל [ודי למבין]:

והנה, בזמן הגלות נאמר "מחה אמחה" וכו', "מלחמה להוי' בעמלק" — כלומר, בבחינת אחוריים. אבל "והיה בהניח ה' אלקיך לך" וכו', "אל ארץ טובה ורחבה", "אהבה בתענוגים" — אז "תמחה" בעצמך וכו', והמבין יבין.

בזמן הגלות נאמר "מחה אמחה": המלחמה היא מלחמתו של ה', והיא מתנהלת בבחינת אחוריים. אבל כשאדם מגיע לארץ הטובה והרחבה, לאהבה המתענגת בה', אז "תמחה" בעצמך את עמלק, שכן לעמלק יש אחיזה רק באחוריים.

בעבודה

התבונן בה' עד שהשכל יחייב את הלב לאהוב אותו, וקיים את המצוות כציווי המלך גם לפני שמרגישים תענוג; צא מגבולות ההרגל, כמו מי שחוזר על פרקו פעם נוספת. היציאה היומיומית הזאת ממצרים פוגשת את סירובו העז של עמלק לקבל את מה שהאדם יודע, ויש להילחם בו בכל יום; כשמגיעים לאהבה מתוך תענוג, היא מוחקת את עמלק מבפנים.

שאלות לשיחה

1. מדוע השם שלם רק כשהשכל נמשך אל המדות, ולא כשהוא נשאר בחכמה ובינה?
2. מה ההבדל בין מדות טבעיות למדות של גדלות, ומדוע האחרונות נקראות שכל?
3. מדוע העבודה צריכה להתחיל באחור באחור, באהבה שהשכל מחייב, לפני שהיא יכולה להפוך לפנים בפנים?
4. איך יכולה הקשיות בעורף להיות הזכות שבזכותה ביקש משה מחילה, וכמה היא שונה מקשיותו של עמלק?
5. מה פירוש הדבר שבגלות המלחמה בעמלק היא מלחמתו של ה', ואילו באהבה מתוך תענוג האדם עצמו מוחה את עמלק?

הערות

פסקה 1

1 ביאור אין השם שלם

ההערה מצינת שבדרך זה מופיעה הנחת אדמו"ר האמצעי לביאור הזה, תיעוד נוסף של אותה תורה.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ה ח"א ע' שפז. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. באוה"ת כרך ח ע' גיצא. וראה שם ע' גיצ כמעט כל הביאור בהמשך אחד להאמר דלעיל ומציין רק סעי' ד. קיצורים בכרך ז ע' ב'תשפא.

פסקה 2

2 אין השם שלם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תנחומא ס"פ תצא. רש"י שמות יז, טז.

3 אין השם שלם ואין הכסא שלם

בסוף פרשת כי תצא מלמד המדרש שכל עוד צאצאי עמלק נמצאים בעולם, אין השם והכיסא שלמים; וכשיעלמו, השם והכיסא יהיו שלמים. אדמו"ר הזקן מסביר מה הם השם והכיסא.

Midrash Tanchuma, Ki Teitzei 11:1 מדרש תנחומא, כי תצא י"א:א'

... אַבד וְרַעוּ מִן הָעוֹלָם, לֹא יִכְנַף עוֹד מוֹרִיד (ישעיה ל, כ). רַבִּי לִוִּי בָשֶׁם רַבִּי אֶחָא בְּרַבִּי חֲנִינָא אוֹמֵר, כָּל זֶמֶן שֶׁזָּרְעוּ שֶׁל עֲמֶלֶק בְּעוֹלָם, לֹא הָשֵׁם שָׁלֵם, וְלֹא הַכֶּסֶּא שָׁלֵם. אַבְד וְרַעוּ שֶׁל עֲמֶלֶק, הָשֵׁם שָׁלֵם וְהַכֶּסֶּא שָׁלֵם. מֶה טַעַם. הָאוֹיֵב תִּמּוּ חֲרָבוֹת לְנִצָּחַ וְגו' (תהלים ט, ז). מֶה כְּתִיב אַחֲרָיו, וְהָיָה לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנֵן לְמִשְׁפַּט כְּסָאוֹ (שם פסוק ח). הָרִי הָשֵׁם שָׁלֵם וְהַכֶּסֶּא שָׁלֵם. אֲמֵן וְכֵן יִהְיֶה רַצוֹן.

And it shall come to pass when the L-rd your G-d grants you rest [... you shall blot out the remembrance of Amalek]." R. Azariah and R. Judah bar Simon said in the name of R. Judah bar Il'ay, "Israel was given three commandments on their entrance to the land: 3:14; PR 12:13; Sanh. 20b (bar.) To appoint a king over themselves, as written (in Deut. 17:15), 'You shall surely place a king over yourself.' To build the Temple, as written (in Exod. 25:8), 'And ... make Me a

Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain) • Townsend 1989 translation of Midrash Tanhuma, S. Buber Recension, edited and supplemented by R. Francis Nataf (CC-BY)

4 אין השם שלם ואין הכסא שלם

רש"י מסביר שבפסוק "כי יד על כס י-ה" נכתבה המילה "כס" כצורה מקוצרת של "כיסא", ונכתב רק חצי מהשם, משום שה' נשבע ששמו וכיסאו לא יהיו שלמים עד ששמו של עמלק יימחה כליל.

Rashi on Exodus 17:16 רש"י על שמות י"ז:ט"ז

... נִשְׁבַּע הֶקֶד"ה שֶׁאֵין שְׁמוֹ שָׁלֵם וְאֵין כְּסָאוֹ שָׁלֵם עַד שֶׁיִּמָּחַה שְׁמוֹ שֶׁל עֲמֶלֶק כָּלוּ, וְכִשְׁיִמָּחַה שְׁמוֹ יִהְיֶה הָשֵׁם שָׁלֵם וְהַכֶּסֶּא שָׁלֵם. שְׁנָאֵמַר "הָאוֹיֵב תִּמּוּ חֲרָבוֹת לְנִצָּח" (תהלים ט'), זֶהוּ עֲמֶלֶק שֶׁכְּתוּב בּוֹ "וְעִבְרָתוֹ שְׁמָרָה לְנִצָּח" (עמוס א'), וְעָרִים נִתְּשָׁת אַבְד וְזָכְרָם הִמָּחַ" (תהלים שם),

מהו אומר אחריו? "וה' לעולם ישב" — הרי השם שלם, "כונן למשפט כסאו" — הרי כסאו שלם:

ויאמר AND HE SAID — i. e. Moses said BECAUSE THE HAND IS UPON THE THRONE OF JAH — the hand of the Holy One, blessed be He, is raised to swear by His throne that He will have war and enmity against Amalek to all eternity why does it not say as usu- nity. And what is the force of al כסא? And the Divine Name, also, is divided into half (יה) The Holy One, blessed ! (only the half of the Tetragrammaton ... be

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

5 מבחי קוצא דשערי דא"א

ההערה מפנה את הקורא לאור התורה על Shemos לעניין קוצא דשערי של אריך אנפין; בעמ' 2781 של אותו כרך נמצאים תקצירי המאמר הזה, כפי שמצוין בהערה 85:19.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת שמות כרך ז ע' ב'תשפ-א.

פסקה 4

6 לבבתני

"שבית את לבי, אחותי כלה". המילה "לבבתני" נגזרת מ"לב"; אדמו"ר הזקן קורא אותה ככינוי למלכות, כנסת ישראל, שהיא הלב.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד:ט'

לבבתני אחתי כלה לבבתני באחת מעיניך באחד ענק מצורניך:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 5

7 כי הוא חייך

משה אומר לישראל לאהוב את ה' ולהידיבק בו, "כי הוא חייך ואורך ימיו". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כך: ה' הוא מקור החיים, ולכן גם מקור כל התענוג.

Deuteronomy 30:20 דברים ל:כ'

לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמֵּעַ בְּקוֹלוֹ וּלְדַבְּקָה־בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאָרְךָ יָמֶיךָ לְשִׁבְתָּ עַל־הָאָדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְעִשְׂקָב לְתֵת לָהֶם:

to love the L-RD thy G-d, to hearken to His voice, and to cleave unto Him; for that is thy life, and the length of thy days; that thou mayest dwell in the land which the L-RD swore unto thy fathers, to Abraham, to Isaac, and to Jacob, to give them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

8 יערי עם דבשי

"אכלתי יערי עם דבשי", אומר הדוד. כאן הדבר מסמל את מתיקות התענוג בה'.

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה':א'

באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם־בשמי אכלתי יערי עם־דבשי
שתיתי ייני עם־חלבי אכלו רעים שתי ושקרו דודים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 ונתן טרף לביתה

אשת החיל "קמה בעוד לילה ונתנת טרף לביתה". אדמו"ר הזקן מחיל זאת על מלכות, שיוודת בכל לילה לעולמות התחתונים כדי להעניק להם חיות.

Proverbs 31:15 משלי ל"א:ט"ו

ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערתי:

She riseth also while it is yet night, and giveth food to her household, and a portion to her maidens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי לא, טו.

פסוקה 6

10 בכל לבבך בשני יצריך

המשנה מפרשת את המילים "בכל לבבך" שבקריאת שמע כ"בשני יצריך, ביצר הטוב וביצר הרע". כאן מתוארת עבודה שבה גם היצר הרע מוכנע על ידי השכל.

Mishnah Berakhot 9:5 משנה ברכות ט"ה'

חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, שנאמר (דברים ו) ואהבת את יי אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. בכל לבבך, בשני יצריך, ביצר טוב וביצר רע. ובכל נפשך, אפלו הוא נוטל את נפשך. ובכל מאדך, בכל ממונה. דבר אחר בכל מאדך, בכל מדה ומדה שהוא מוידך לה הוי מודה לו במאד מאד. לא יקל אדם את ראשו כנגד שער המזרח, שהוא מכון כנגד בית קדשי הקדשים. לא יגנס להר הבית במקלו, ובמנעלו, ...

One must bless [G-d] for the evil in the same way as one blesses for the good, as it says, "And you shall love the L-rd your G-d with all your heart, with all your soul and with all your might" (Deuteronomy 6:5). "With all your heart," with your two impulses, the evil impulse as well as the good impulse. "With all your soul" even though he takes your soul [life] away from you. "With all your might" with all your money. Another explanation, "With all your might" whatever ... treatment

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

פסוקה 8

11 עובד אלקים שונה פרקו

התלמוד מסביר את הפסוק המבחין בין "עובד אלקים" ל"אשר לא עבדו": אין להשוות מי ששונה את פרקו מאה פעמים למי ששונה אותו מאה ואחת

פעמים. החזרה הנוספת, מעבר להרגל, היא הריסון העצמי שהאדמו"ר הזקן מכנה גבורות.

Chagigah 9b:10-11 חגיגה ט"ב:י"א-י"ב

אמר לקה בר הי הי להלל, מאי דכתיב: "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו". היינו "צדיק" — היינו "עובד אלקים", היינו "רשע" — היינו "אשר לא עבדו"! אמר לקה: "עבדו" ו"לא עבדו" — תרנויהו צדיקי גמורי גינהו, ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים, לשונה פרקו מאה ואחד. אמר לקה: ומשום חד זימנא קרי לקה "לא עבדו"? אמר לקה: אין, צא ולמד משוק של חמרי: עשרה פרסי — בוזא, חד עשר פרסי — בתרי זוזי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

חגיגה ט, ב.

12 היא כתובה פנים ואחור

המגילה שהוצגה ליחזקאל "הייתה כתובה פנים ואחור". האדמו"ר הזקן מחיל את הדברים על התורה, שיש לה צד פנימי וצד חיצוני.

Ezekiel 2:10 יחזקאל ב':י'

ויפרש אותה לפני והיא כתובה פנים ואחור וכתוב אליה קנים והגה זה:

and He spread it before me, and it was written within and without; and there was written therein lamentations, and moaning, and woe

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 עולמך תראה בחיך

החכמים נפרדו זה מזה בברכה: "תראה את עולמך בחיך". כאן הדברים מתארים את התענוג המתגלה בצדה הפנימי של מצווה, כבר בחיים האלה.

Berakhot 17a:15 ברכות י"ז א:ט"ו

כי הו מפטרי רבנן מבי רבי אמי, ואמרי לה מבי רבי חנינא, אמרי לקה הכי: "עולמך תראה בחיך, ואחריתך לחיי העולם הבא, ותקנתך לדור דורים. לבך תהגה תבונה, פיה ידבר חכמות ולשונך ירחיש רננות, עפעפיך ישיירו נגדה, עיניך יאירו במאור תורה, ופניך יזהירו כוזהר הרקיע, שפתותיך יביעו דעת, וכליותיך תעלוזנה מישרים, ופעמיך ירוצו לשמוע דברי עתיק יומין".

As the Rabbis departed from the school of R. Ammi (another version: R. Hannina's school), they said to him: Mayest thou see thy world in thy life-time, and may thine end be in the life of the world to come and thy hope throughout the generations. May thy heart meditate in understanding, thy mouth speak wisdom, thy tongue abound in joyful songs, thine eyelids set thy glance straight before thee, thine eyes be illumined with the light of the Torah, thy countenance shine ... like the splendour of the firmament, thy

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות יז, א.

14 עם קשה עורף וסלחת

הערת קה"ת מפנה Exodus 39:9 למילים האלה.

Exodus 39:9 שמות ל"ט:ט

הערת קה"ת
שמות לט, ט.

15 עם קשה עורף וסלחת

משה מתפלל: "כי עם קשה עורף הוא, וסלחת לעווננו ולחטאתנו". אדמו"ר הזקן מפרש שעצם קשיות העורף היא הזכות. (בהערת קה"ת מודפס שמות ל"ט, ט, בטעות: הפסוק הזה מתאר את החושן.)

Exodus 34:9 שמות ל"ד:ט

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲדֹנָיִי יְיָנוּא אֲדֹנָיִי בְּקִרְבָּנוּ כִּי עַם קָשֶׁה עֹרֶף הוּא וְסִלַּחְתָּ לְעֹוֹנֵנוּ וּלְחַטֹּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

And he said: 'If now I have found grace in Thy sight, O L-rd, let the L-rd, I pray Thee, go in the midst of us; for it is a stiff-necked people; and pardon our iniquity and our sin, and 'take us for Thine inheritance

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 חטא העם חטאה גדולה

לאחר חטא העגל אומר משה לה': "העם הזה חטא חטאה גדולה".

Exodus 32:31 שמות ל"ב:ל"א

וַיֹּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל־ה' וַיֹּאמֶר אָנָּה חֲטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדוֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהִים זָהָב:

And Moses returned unto the L-RD, and said: 'Oh, this people have sinned a great sin, and have made them a god of gold

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 ראשית גוים עמלק

המשל של בלעם: "עמלק היה ראשית הגויים, ואחריתו תהיה אבדון". כאן מפרשים את "ראשית" כשורשו העליון של עמלק, בדעת, למעלה משבע המדות.

Numbers 24:20 במדבר כ"ד:כ

וַיֹּרֶא אֶת־עַמְלֵק וַיֵּשָׂא מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר רִאשִׁית גּוֹיִם עַמְלֵק וְאַחֲרֵיתוֹ עַד־אֲבָד:

And he looked on Amalek, and took up his parable, and said: Amalek was the first of the nations; But his end shall come to destruction

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר כד, כ.

18 זלעזיז היא בחי' עמלק . . שכל עכו"ם

ההערה מפנה לשם לשם דיון מקביל בעמלק ככוח מנוגד ובשורשן של האומות, הנושאים הנידונים בשורות אלה.

הערת קה"ת

עייג"כ שערי אורה סדי"ה יביאו לבוש מלכות. דרמ"צ סוף מצות איסור גיד הנשה, ומצות זכירת מעשה עמלק. ד"ה ויאמר משה אל יהושע בסה"מ תשי"ט ע"א ואילך.

19 ויוסף הורד מצרימה

"ויוסף הורד מצרימה". הכניסה למצרים, המיצר של הגרון, נקראת ירידה.

Genesis 39:1 בראשית ל"ט:א

וַיּוֹסֶף הוֹרֵד מִצְרַיִםהוּ וַיִּקְנֶהוּ פּוֹטִיפָר סָרִיס פְּרָעָה שֶׁר הַטְּבָחִים אִישׁ מִצְרִי מִיַּד הַיִּשְׁמְעֵאלִים אֲשֶׁר הוֹרְדָהוּ שָׁמָּה:

And Joseph was brought down to Egypt; and Potiphar, an officer of Pharaoh's, the captain of the guard, an Egyptian, bought him of the hand of the Ishmaelites, that had brought him down thither

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית לט, א.

20 אנכי ארץ עמך מצרימה

הבטחת ה' ליעקב: "אנכי ארץ עמך מצרימה, ואנכי אעלה גם עלה". אדמו"ר הזקן מפרש את ההעלאה כהתפשטות השכל מן הגרון אל הגוף.

Genesis 46:4 בראשית מ"ו:ד

אֲנֹכִי אֶרֶץ עַמְךָ מִצְרַיִםהוּ וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶה גַם־עָלָה וַיּוֹסֶף יֵשִׁית יָדוֹ עַל־עֵינָיו:

I will go down with thee into Egypt; and I will also surely bring thee up again; and Joseph shall put his hand upon 'thine eyes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית מו, ד.

21 ארץ טובה ורחבה

ה' מבטיח להעלות את ישראל ממצרים "אל ארץ טובה ורחבה". הארץ הרחבה, לאחר המיצר של מצרים, היא הגוף שאליו מתפשט השכל.

Exodus 3:8 שמות ג':ח

וְאֶרֶץ לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרַיִם וּלְהַעֲלֹתוֹ מִן־הָאָרֶץ הַהוּא אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה וּרְחֹבָה אֶל־אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבָשׁ אֶל־מְקוֹם הַכְּנָעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרָזִי וְהַחִיטִּי וְהַיִּבְסִי:

and I am come down to deliver them out of the hand of the Egyptians, and to bring them up out of that land unto a good land and a large, unto a land flowing with milk and honey; unto the place of the Canaanite, and the Hittite, and the Amorite, and the Perizzite, and the Hivite, and the Jebusite

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 בלק"ת פי וישב

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Likkutei Torah of the Arizal.

הערת קה"ת

הכוונה ללקו"ת להאריז"ל.

23 לא ידעתי

פרעה משיב למשה: "מי ה' אשר אשמע בקולו... לא ידעתי את ה'". התנגדותו של פרעה נבעה מכך שלא ידע.

Exodus 5:2 שמות ה':ב

וַיֹּאמֶר פְּרָעָה מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקוֹלִי לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יָדַעְתִּי אֶת־הוּא וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח:

And Pharaoh said: 'Who is the L-RD, that I should hearken unto His voice to let Israel go? I know not the L-RD, and

28 והיה בהניה

"והיה בהניה ה' אלקיך לך מכל אויבך מסביב... תמחה את זכר עמלק".
כאן האדם הוא שמוחה את עמלק.

Deuteronomy 25:19 דברים כ"ה:י"ט

וְהָיָה בְּהִנִּיחַ ה' אֱלֹהֶיךָ לְךָ מִכָּל־אֹיְבֶיךָ מִסְבִּיב בְּאַרְץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן
לְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת־זִכְרָם עִמְלָק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשָּׁכַח:

Therefore it shall be, when the L-RD thy G-d hath given thee
rest from all thine enemies round about, in the land which
the L-RD thy G-d giveth thee for an inheritance to possess it,
that thou shalt blot out the remembrance of Amalek from
under heaven; thou shalt not forget

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 אל ארץ טובה ורחבה

ה' מבטיח להביא את ישראל "אל ארץ טובה ורחבה". כאן הארץ היא
האהבה הרחבה, שמתענגת על ה'.

Exodus 3:8 שמות ג':ח

וְאָרֶד לְהַצִּילוֹ מִיַּד מִצְרִים וְלִהְיוֹתוֹ מִן־הָאָרֶץ הַהִוא אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה
וְרַחֲבָה אֶל־אֶרֶץ זָבֶת חֶלֶב וְדָבָשׁ אֶל־מְקוֹם הַכִּנְעָנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי
וְהַכְּנִזִּי וְהַחִוִּי וְהַיְבוֹסִי:

and I am come down to deliver them out of the hand of the
Egyptians, and to bring them up out of that land unto a good
land and a large, unto a land flowing with milk and honey;
unto the place of the Canaanite, and the Hittite, and the
Amorite, and the Perizzite, and the Hivite, and the Jebusite

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 אהבה בתענוגים

"מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים!" האהבה הנעלית ביותר, התענוג
בה', שבה אין לעמלק אחיזה.

Song of Songs 7:7 שיר השירים ז':ז

מַה־יִפִּית וּמַה־נְּעֻמַּת אֲהָבָה בְּתַעֲנוּגִים:

!How fair and how pleasant art thou, O love, for delights

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

'moreover I will not let Israel go

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 הכבדתי

"בא אל פרעה, כי אני הכבדתי את לבו". אלמלא זאת, היו המופתים
שוכרים את התנגדותו של פרעה.

Exodus 10:1 שמות י':א

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה בֹּא אֶל־פְּרֹעֶה כִּי־אֲנִי הִכְבַּדְתִּי אֶת־לְבוֹ וְאֶת־לֵב
עַבְדִּיו לְמַעַן שְׁתִּי אֶתְנִי אֵלָּה בְּקִרְבּוֹ:

And the L-RD said unto Moses: 'Go in unto Pharaoh; for I
have hardened his heart, and the heart of his servants, that I
might show these My signs in the midst of them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 11

25 כל הנחשלים אחריו

עמלק "וינב את כל הנחשלים אחריו". "אחריו" נקרא כרומז למדרגת
האחור.

Deuteronomy 25:18 דברים כ"ה:י"ח

אֲשֶׁר קָרָה בְּדָרְךָ וַיִּנָּב בְּךָ כָּל־הַנִּחְשָׁלִים אַחֲרֶיךָ וְאַתָּה עֵינֶיךָ וַיִּגַּע וְלֹא יָרָא
אֱלֹקִים:

how he met thee by the way, and smote the hindmost of thee,
all that were enfeebled in thy rear, when thou wast faint and
weary; and he feared not G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 מלחמה לה' מדר

"ה' ילחם בעמלק מדור דור". המלחמה מתחדשת בכל דור, וכאן — בכל
יום.

Exodus 17:16 שמות י"ז:ט"ז

וַיֹּאמֶר כִּי־יָד עַל־כַּסֵּה הָיָה מִלְחָמָה לְעַמְלָק מִדֹּר:

And he said: 'The hand upon the throne of the L-RD; the
L-RD will have war with Amalek from generation to
'generation

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 מחה אמה

"כי מחה אמה את זכר עמלק מתחת השמים". כאן ה' עצמו מוחה את
עמלק — המלחמה של תקופת הגלות.

Exodus 17:14 שמות י"ז:יד

וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה כְּתֹב זֹאת זִכְרוֹן בְּסֵפֶר וְשִׁים בְּאָזְנֵי יְהוֹשֻׁעַ כִּי־מָחָה
אֶמְחָה אֶת־זִכְרָם עִמְלָק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם:

And the L-RD said unto Moses: 'Write this for a memorial in
the book, and rehearse it in the ears of Joshua: for I will ut-
terly blot out the remembrance of Amalek from under
'heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Midrash Tanchuma -- Torat Emet (Public Domain); Townsend 1989 translation of Midrash Tanchuma, S. Buber Recension, edited and supplemented by R. Francis Nataf (CC-BY); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain); Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

מיום חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/torah-ohr/parshas-zachor/2/

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק